

## Känner Du dig prioriterad i vården?

För ganska exakt två år sedan beslutade Riksdagen om etiska grundprinciper samt riktlinjer för prioriteringar i vården. Beslutet byggde på förslagen i utredningen "Vårdens svåra val".

Riksdagen lagfäste de grundläggande etiska principerna, nämligen människovärdesprincipen (som innebär att alla människor har lika värde och samma rätt oberoende av personliga egenskaper och funktioner i samhället), behovs- och solidaritetsprincipen (som innebär att resurserna bör fördelas efter behov) och kostnadseffektivitetsprincipen (som innebär att det bör finnas en rimlig relation mellan kostnader och effekt mätt i förbättrad hälsa och förhöjd livskvalitet).

Detta finns alltså reglerat i lag och gäller över hela landet utan undantag. Sedan kommer då själva riktlinjerna som innebär att man exemplifierar de etiska principerna.

Högsta prioritet har naturligtvis vård av livshotande akuta sjukdomar. I samma grupp placeras vård av sjukdomar som utan behandling leder till varaktigt invalidiserande tillstånd eller för tidig död samt vård av svåra kroniska sjukdomar!! I prioritetsgrupp 2 återfinns vi rehabilitering och förebyggande åtgärder. I nästa grupp kommer vård av mindre svåra akuta och kroniska sjukdomar d.v.s. ungefär sådant som folk vanligen uppsöker sjukvården för.

Som en bilaga till denna tidning följer en skrift från Prioriteringsdelegationen, som har till uppgift att sprida information om samt att följa upp hur riktlinjerna hanteras i praktiken. Läs och begrund! Att prioritera är svårt. Ändå gör vi det mest varje dag. Så också beslutsfattare och personal i vården. Oftast gör vi omedvetna val. Kanske ger mest till den som skriker högst?? Men var det riktigt meningen?

Vi måste våga delta i debatten om prioriteringar i vården. Ställ t.ex. frågor om vilka åtgärder man vidtagit för att ge mer av resurserna till människor med kroniska sjukdomar eller varför man försämrar hjälpmedelsförsörjningen som ligger i prioritetsgrupp 2. Givetvis ska vi hjälpas åt att se till att vården totalt sett får mera av de gemensamma resurserna, men inom alla sorters ramar (hur vida de än är) måste prioriteringar göras. Och som sagt - vi gör alla våra val nästan varje dag.

Det är av särskild vikt att frågan nu lyfts upp till ytan med tanke på att kommuner och landsting får större statliga tillskott. Då finns ju verkligen möjligheten att styra pengarna till dem som har störst behov!

Vi måste själva ställa oss frågan om vi känner oss prioriterade i vården sedan den nya lagstiftningen kom. Eller måste vi anstränga oss ytterligare för att påverka beslutsfattare runt omkring oss?



Ordförande  
Lena Öhrsvik

## Nekad handikappersättning? Flytta till en snällare försäkringskassa

Funktionshindrade i Stockholm har svårare än andra att få handikappersättning. Stockholms försäkringskassa avslår nästan varannan ansökan. Att jämföra med Kristianstad län där bara 15 procent av de som söker får avslag.

– Det är beklagligt om försäkringskassan i Stockholm intar en annan linje än kassorna i övriga landet, säger Stig Andersson, ordförande för Handikappförbundens



samarbetsorgan i Stockholms län. Men länsrätten ger Stockholmsläns rätt: endast fyra fall bedömdes som felaktiga. (ikapp)

## Nya mediciner är dyrare än gamla

Nya dyrare mediciner är en kraftigt bidragande orsak till att försäljningen av läkemedel ökade från 5 till 15,8 miljarder kronor per år mellan 1987 och 1996. Därför är det viktigt med ökat samarbete mellan läkare och farmaceuter om att skriva ut effektiva mediciner.

Det är ingen självklarhet att de nya medicinerna är bättre

som läkemedelsindustrin gärna vill påstå.

– Ibland är det sant men inte alltid, sade Ragnar Norrby, ordförande under symposiet "Läkemedelsförskrivning i en pressad ekonomi - optimal rollfördelning mellan läkare och farmaceuter" på läkarstämman i Göteborg. (ikapp)



## Datakort håller ordning på dina mediciner

Svårt att komma ihåg vad dina mediciner heter? Lugn. Snart kan du få ett datakort som innehåller information om alla läkemedel du någonsin ätit. Bara att lämna till läkaren som stoppar in det i sin dator för att se alla nödvändiga uppgifter, ja till och med din journal.

Förslaget om ett datakort som patienten kan ha i plånboken kommer från

Ragnar Norrby, ordförande i Svenska Läkaresällskapet.

– Det gör det lättare att undvika dubbelmedicinering och andra felaktigheter. Många vet inte vad de tar för mediciner, säger han. Brist på samlad information om vilka mediciner patienter tar är idag en viktig orsak till ineffektiv läkemedelsanvändning. (ikapp)



## Zappa dina försäkringskassereanden med fjärrkontrollen

Trött på brevväxling och telefonköer för att komma i kontakt med din försäkringskassa? Snart kan det bli möjligt att sköta sina ärenden genom att zappa på fjärrkontrollen.

Försäkringskassan i Östergötland planerar att använda sig av digital-TV för att sköta kontakterna med sina kunder.

– Vi vill att folk ska kunna

beställa faktablad, broschyrer och göra beräkningar med fjärrkontrollen. Det skulle även kunna handla om att göra sjukankmälningar eller skicka e-post-frågor via digital-TV, säger Staffan Carlsson, informationsansvarig på kassan. Kassan sökte 800 000 kronor hos Riksförsäkringsverket för att testa sina idéer men fick avslag.

– Vi ska inte använda socialförsäkringspengar till teknikutveckling, säger Ulf Mäkitalo, projektledare på Riksförsäkringsverket. Kassan i Östergötland har ändå inte gett upp planerna.

– Vi får diskutera om vi kan ta kostnaden i vår egen budget. Det här är något som kommer att slå igenom på sikt, säger Staffan Carlsson. (ikapp)

## ”60-dagarsregel stoppar inte hamstringsvåg”

Höjningen av gränsen för högkostnadsskyddet på läkemedel kan orsaka en hamstringsvåg som äter upp statens planerade besparing. Det sätter troligen inte regeringens regel att det måste gå 60 dagar mellan medicinuttagen stopp för,

menar Anders Carlsten, ordförande i Sveriges Farmaceutförbund, SFF.

– Det är ju bara att gå till olika läkare och få nya recept. Risker är stor att effekten av besparingen inte blir så stor som regeringen tänkt. En annan fara är att många, som

inte anser sig ha råd att hämta ut sin medicin, blir så sjuka att de måste uppsöka sjukhus.

– Det är fel att bara se läkemedelsanvändningen som en kostnad utan att titta på vad den gör för nytta. (ikapp)

## Satsning på bättre hjälpmedel för unga

Tillsammans med fem handikappförbund och två landsting ska Hjälpmedelsinstitutet driva ett projekt för att få fram bättre hjälpmedel för barn och ungdomar.

Landstingens regler för hjälpmedel för barn och ungdomar är i dag krångliga och strikta, enligt Susanne Forsberg, avdelningschef på Hjälpmedelsinstitutet.

– Det är ofta de vuxnas behov som är norm. Det kan till exempel vara svårt att få hjälpmedel för lek, säger Susanne Forsberg.

I projektet ”unga i fokus” ska reglerna vara vidare. Föräldrar och barn ska också få större möjlighet att pröva vilka hjälpmedel som passar bäst.

Det ska ske i ett treårigt projekt där landstingen i Norrbotten och i Halland samarbetar med fem handikappförbund och Hjälpmedelsinstitutet.

– I dag finns det en rädsla i många landsting för att det skulle bli dyrare med hjälpmedel utan strama regler. Det är inte givet att det blir så. Vi kommer att noga granska utfallet av det här projekt, säger Susanne Forsberg. I projektet ingår också ekonomiskt stöd för produktutveckling och anpassning av hjälpmedel.

– Utseendet är en viktig sak där det finns mycket att göra. För de unga betyder det många gånger mer hur hjälpmedlen

ser ut än vad det gör för vuxna, säger Susanne Forsberg.

### FAKTA

Projektet stöds med 20 miljoner kronor från Allmänna arvsfonden. Landstingen i Norrbotten och Halland satsar 1 200 000 kronor var. De fem handikappförbunden i projektet är Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn (DHB), Riksförbundet för utvecklingsstörda Barn och Ungdomar (FUB), Hörselskadades riksförbund (HRF), Synskadades riksförbund (SRF) och Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar (RBU).

Två kannibaler satt och mumsade på lite rester, när den ene sade:

– Du, jag gillar inte din fru.  
– Jamen, du kan väl äta upp grönsakerna i alla fall.

Kärleken är så inrättad att den inte kan stå stilla. Den måste växa om den inte ska bli mindre.

André Gide

För att komma till källan, måste du simma mot strömmen.

Hans samvete var rent. Han använde det aldrig.

Stanislaw Jerzy Lec

En hungrig man rusade in på en korvbar och hojtade:  
– Kan jag få två korvar, snabbt. En med och en utan bröd.

Den unge korvförsäljaren som gärna ville vara sin kund till lags, replikerade:  
– Javisst, och vilken av korvarna ska vara med och vilken ska vara utan?

Att kunna kyssas som en nybörjare kräver en hel del erfarenhet av en flicka.

Amerikansk kvinnotidning

Har du hjärtesorg så peta inte på det, lika lite som på ett sjukt öga.  
Gentemot själsmärtor finns det bara två läkemedel:  
Hopp och tålmod.

Pythagoras

Den som ber blygt, ber om ett nej.

Seneca

## Satsning på forskning och utveckling

55 miljoner kronor ska årligen fördelas till förstärkt tillsyn, forskning och utveckling inom handikappområdet för åren 2000 till 2002. Dessutom ska handikapporganisationerna få ytterligare medel. Det föreslår regeringen i sin vårbudget. Gunilla Ekwall, ämnes-sakkunnig på socialdepartementet, kan idag inte redovisa hur pengarna ska fördelas.

– Det kommer regeringen att visa på i budgetpropositionen i höst. (ikapp)

## Få med lönebidrag i storföretag

I Stockholm finns 3 600 personer med rätt till lönebidrag som söker arbete. För att öka deras chanser att få jobb har länsarbetsnämnden startat ett projekt för att öka samarbetet med storföretag som i dag har få anställda med lönebidrag. De flesta med lönebidrag arbetar i småföretag och ideella organisationer. Länsarbetsnämndens mål är att få företagen att skapa handlingsplaner för funktionshindrade för att de sedan enklare ska kunna anställa funktionshindrade med lönebidrag. (ikapp)



## Husdjur viktigare än människor med funktionshinder

Av landets 349 riksdagsledamöter har 103 en egen hemsida. Endast två av dessa, Lena Sandlin (s) och Tuve Skånberg (kd) nämner något om funktionshinder. Det visar en genomgång som Inger Persson, sekreterare på Handikappförbundens

samarbetsorgan, gjort. Betydligt flera ledamöter väljer att skriva om sina husdjur. Den politiskt intresserade får kännedom om bland annat nymfparakiterna Pontus och Rasmus, katterna Felix, Klister och Teddy.

– Genomgången visar att

katten Klister är viktigare än människor med funktionshinder. Ledamöterna borde istället använda hemsidorna till att föra ut sin politik, säger Lars Löow, nybliven HO. (ikapp)

## Maxtaxa

Boende- och avgiftsutredningen vill införa en maxtaxa på 1 210 kronor i månaden för vård- och omsorgsavgifter. Idag kan maxavgifterna variera från några hundralappar upp till 15 000 kronor mellan olika

kommuner. I utredningen föreslås också att ensamboende pensionärer minst ska ha kvar 3 700 kronor i plånboken när skatt, hyra samt avgifter för vård och omsorg är betalda. För yngre funktionshindrade

föreslås summan vara 4 370 kronor. Utredningen överlämnades till socialminister Lars Engqvist onsdagen den 31 mars. (ikapp)

## Lars Löow ny Handikappombudsman

Regeringen har utsett Lars Löow till ny Handikappombudsman. Det ska bli roligt att få arbeta för människor med funktionshinder på ett nytt sätt, säger Lars Löow. Han är nu ordförande i Handikappförbundens samarbetsorgan en samarbetsorganisation bestående av 32 handikappförbund. Som ny Handikappombudsman

vill han verka för att de mål för handikappolitiken som riksdag och regering beslutar om också genomförs i praktiken. Lars Löow är 34 år gammal och jurist. Han är gift och ett av hans tre barn har Downs syndrom. Den 25 maj efterträder han Inger Claesson Wästberg som Handikappombudsman. (ikapp)

## Information om sex och handikapp

Handikappförbundens samarbetsorgan vill starta ett kompetenscenter för alla som söker information om handikapp och sexualitet. Kompetenscentrat ska kunna ge råd, erbjuda informationsmaterial och litteratur. I projektet deltar representanter från olika handikappförbund och Riksförbundet för sexuell upplysning, RFSU. (ikapp)

# JO-kritiken ökar mot försäkringskassorna

**Klagomålen mot landets försäkringskassor har blivit allt fler under hela 90-talet. Antalet anmälningar som resulterat i kritik från justitieombudsmannen, JO, har ökat med 190 procent. En utveckling som fått Riksförsäkringsverket, RFV, att skärpa tillsynen för att i framtiden kunna utkräva ansvar av enskilda kassor som missköter sitt uppdrag.**

Under 90-talet har antalet JO-anmälningar mot försäkringskassor stigit från 191 år 1991 till 377 år 1998. Något som lett till att Justitieombudsmannen delat ut allt mer kritik mot kassorna.

– Det är svårt att säga om det beror på att verksamheten

blivit sämre eller om folk ökat sin benägenhet att göra anmälningar. I vilket fall som helst råder det inga tvivel om att försäkringskassorna har allvarliga problem, säger Stig Orustfjord, ansvarig för tillsynen på Riksförsäkringsverket. Han pekar ut tre orsaker till bristerna:

- För dåliga beslutsunderlag. Handläggarna hämtar inte in nödvändig information för att kunna fatta rätt beslut.
- Felaktig rättstillämpning. Myndigheten följer inte lagen på det sätt som lagstiftarna avsett.
- Brister i förvaltningslagen. Nu ska Riksförsäkringsverket under fyra år specialgranska försäkringskassorna.
  - Vi ska ta fram statistik som gör det möjligt att utkräva ansvar av enskilda kassor. Det har vi inte kunnat göra tidigare.

För tillfället kontrollerar verket hur snabbt de olika kassorna svarar i telefonen, om man blir kopplad till rätt handläggare och hur man blir bemött. Resultatet av den utredningen ska vara klar i maj. De vanligaste anledningarna till att folk vänder sig till JO är att de fått vänta för länge på beslutet, att de inte fått ta del av alla handlingar eller att kassan arbetat för långsamt vid överklagningsförfaranden. (ikapp)

## Fakta

JO-kritik mot försäkringskassor

-91	27
-92	38
-93	43
-94	34
-95	48
-96	65
-97	61
-98	78

## HSO efterlyser bättre kunskaper om avgifter

Det behövs en ordentlig belysning av vilka avgifter som drabbar människor med funktionshinder. Bostadsavgiftsutredningen, som ska presenteras den 31 mars, ger inga bra svar i ämnet, menar Lars Löow, ordförande för Handikappförbundens samarbetsorgan, HSO, och sakkunnig i utredningen. Han har efter viss tveksamhet

skrivit ett särskilt yttrande där han påpekar att ämnet inte är tillräckligt utförligt behandlat. Det som fick honom att bestämma sig var regeringens förslag att höja högkostnads-skyddet från 1 300 till 1 900 kronor. Regeringens motive-ring att alla klarar av en höjning med 40 kronor i månaden visar att den inte har förstått komplexiteten av alla

avgifter för funktionshindrade. Det handlar om färdtjänst, dyrare boende, hemtjänst och så vidare. Mitt yttrande är i första hand en markering mot regeringens förslag. Lars Löow efterlyser en ny utredning, alternativt att regeringen uppdaterar innehållet i Avgiftsutredningen från 1995. (ikapp)

## Kräks så fort han höjer rösten

En patient i Västernorrland ska få skadestånd av landstinget för att han inte fick tillräckligt bra information om sin behandling. Det beslutade hovrätten i en unik dom. Det kan leda till en explosion av liknande mål, säger landstingets advokat

Kjell Bastling till tidningen Landstingsvärlden. Mannen genomgick för åtta år sedan en operation mot sina högljudda snarkningar. En konsekvens av behandlingen blev att han nu kräks så fort han höjer rösten. Mannen menar att landstinget

inte informerade honom om risken med operationen. Västernorrlands landsting överväger att överklaga till Högsta domstolen. (ikapp)

Människokroppen är förunderlig. Ibland hör man att den består till 95 procent av vatten. Det är fel. Det är gurkan. Men 64 procent av kroppen är vatten.

15 % är äggviteämnen.  
10 % fett.  
5 % salter.  
1 % kolhydrater.  
5 % övriga ämnen.

Om man är kemist kan man dela upp kroppen i grundämnen. Kemisten kan konstatera att 56,1 procent är syre.

28 % är kol.

9,3 % väte.

2% kalcium.

2 % kväve.

1 % fosfor.

1% klor.

0,6 % jod, fluor, mangan, svavel, kalium, natrium, magnesium, järn, aluminium, bly, koppar, silver och tenn. Guld finns tyvärr inte, om det inte sitter i tänderna.

Det är inte bra att allt, som du önskar, går i uppfyllelse: Genom sjukdom inser du värdet av hälsan. Genom ondskan värdet av godheten. Genom hunger mättnaden, genom ansträngningen värdet av vilan.

Herakleitos

Bättre att tända ett ljus, om än aldrig så litet, än att förbanna mörkret.

Konfucius

Den nyttigaste läxa som livet har lärt mig, är att idioterna många gånger har rätt.

Winston Churchill

Fem plus fem är tolv, om man plusar på lite.

Okänd tänkare